

12016

3616

تاریخ

نثر پات کتریمی

۱۸ نچی جزء

نیغیر

تہ سیرت و تاریخ

روسچہ دن تہر جید

مترجمی:

محمد فاتح الکریمی

محرری:

ف. ف. پوتسیقوویچ

Республиканский
музей книги
Научная библиотека
№ 10446

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТУҚ АКАДЕМИЯЛЫҚ КІТАПХАНАСЫ
№ 00334608

اورنبورغ

کریموف، حسینوف و شرکاسی» مطبعہ

۱۹۰۷

نثریات کریمی

۱۸ نچی جزء

عزیز الہا موسابیک اوغلی ایسکونوفا

نیغزل

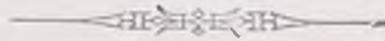
روسچہدن ترجمہ

مترجمی:

محمد فاتح الکریم

محرری:

ف. ف. پوتسیکوویچ

اورنبورغ

«کریموف، حسینوف و شرکاسی» مطبعہ سی.

۱۹۰۷

اعلان

« نشریات کریمی »

یاپونلر، قوره لیلر، قطایلیر، فرانسولر، نهمسار، انگلیزلر، ایتالیانلر، اسپانیوللر، عربلر، ترکلر، کبی دنیانک درلو طرفنک کی درلو ملتلك احوال جغرافیه وتاریخیه لرندن، دین، معیشت، تجارت، صنعت و هنر لرندن و باشقه حاللرندن بحث ایدن ۴۸ قدر کوچوک رساله لر روسچه دن ترجمه ایله آچق ترکی دیلده نشر اولنه چقدر. هر ۱۲ جزئی بر جلد تشکیل ایدوب برسنده تمام اوله جق. ساتوده آبروجه هر نسخه سی ۱۲ کاپک. (بوگا پوچته مارقه سی هم مقبولدر). یوزی ۸ روبله در ۱۰ روبله ۲۰ کاپک یوللایه رق اسمنی هم آدرسنی یازدروب قویان داتلره برسنده نشر اولسان نسخه لرك هر بری طبع اولندیغی کبی اوز وقتلرنک کوندریلوب طوره چقدر. بورساله لرك فکر آچق، معلومات آرتدرمق ایچون نه درجه ده بیوک فائولری اوله جغنی بیان ایدوب وقت کچرمگه شیمدیلك بن لزوم کورمیورم، ترتیبیله مطالعه بیورانلرك کندیلری بونی وقتیله پک گوزل آگلایه چقلر هم باشقه لرینه ده آگلاده چقلردر. بر خانه ایچروسنه براسکک یاشادیغمز آدملری طانیمق نصل لازم ایسه بر اوزرنده براسککده یاشادیغمز ملتلك ده حاللرینی بیله رك فکر و عبرت آلمق شو درجه ده لازمدر.

محمدفاتح بن غلمان کریموف.

آدرس

Оренбургъ, Г-во печ. дѣла «Каримовъ, Хусанновъ и Ко.»

نېغىرلەر

بتون يەر يۈزىنىڭ اوستى : ياۋروپا ، آزيا ، آفرىقا ، آمريقا ،
اوستراليا اسملىرىلە بشكە بولنوب اوشبولر نىڭ ھەر قايسى بىر قىسىمى ،
دېھ يۈرتلىمىكە در . بو قىسىملىرىنىڭ ھەر بىرى سىندە پۈرە پۈرغان خىللىرى بىر
بىرىنى قاراغاندە بايقاق مىقداردە فرقىلىرى . بولر ارەب سىندە گى اڭ
زور فرقى تىللىرىنىڭ تۈسىندە در . مىثلا : ياۋروپالىقلار ، آزيالىقلار
صارى ، آمريقانىڭ اصل يىرلى خىللىرى باقىرى كى قىزىل و آفرىقالىقلار
قارە تۈسىندە در .

قارە تىلى خىللىرى ھىلىكى اولان آفرىقا قىسىمى ياۋروپالىقلارغە
پىك اسكىدىن بىرلى مىلوم اولوب اڭنىڭ آق دىڭز بولمىدىنە پىك كۈبىدىن
بىرلى يىغىشى غىنە مىنىتىلى خىللىرى يىشامقىدە ايدىلر . بولدىن مىڭ يىللىرى
اول آفرىقاغە عربلىرى كىلۈپ كىردىلر ، آفرىقا خىلقىنىڭ پىك كۈب مىقدارى
مىسلمان اولدىلر و عربلىرى آق دىڭز بولمىدىنە اولمىدىنە پادىشاھلىق
قوردىلر ، انلر آرتىدىن ياۋروپالىقلارغە يۈش يۈش آفرىقاغە كىلر
بىسىملىرىنىڭ بىرلى بولمىدىنە بو ھىلىكىدە بو ھىلىكىدە سودا كىر
لر كىلدى و مىسىيونىرلر كىلۈپ خىستىيانلىق نىشرايتىمىگە باشلادىلر . شول
وقتلىرىدىن بىرلى آفرىقادە ياۋروپا خىلقىنىڭ مىقدارى كۈندىن كۈن
نىگە آرتىمىدە اولوب ھازىرقى ھالىدە بولمىدىنە دىڭز بولمىدىنە پادىشاھ
لىقلىرى ارەب سىندە تامامىلە بولنوب بىتمىش دىرلىكىدە . لىكىن بو صۈك
زىمانلىرىغە قىر آفرىقانىڭ اىچرى و طرفلىرى پىك بولمىدىنە بىر ھالىدە قالوب بو

خصوصده یاور و پالولرنکنده اصلا معلوماتی یوق ایدی . چونکه آفریقا نك ایچروسینه کروب هملکتنك احوالینی اوگرنمگه : بو هملکتنك فوق العاده اولان اسسیاکسی صوسزلغی ، غایت قویبی اولان اورمانلری ، تورلی تورلی خسته لکری ، یرلی خلقلرنك چیت آدملرگه اولان دشمنلقلاری و غایت کوب اولان هر تورلی وحشی حیوانلاری و باشقه بر نیچه تورلی حاللری مانع ایدی . اوشبو صوگغی یوز بیل اچنده یاور و پالولرندن اڭ باشلیجه فرانسزلر ، نمسلر وانگلینزلر بو هملکتنك احوالینی اوگرنمك ایچون پك زور غیرت و اجتهاد صرف ایدرک آفریقانك بر طرفندن ایکنچی طرفینه غایت اوزون مسافه لر کیدوب هر طرفنی اوگرندیلر ، اولچادیلر ، خریطه سنی یاصادیلر بونلردن بعضلمری تورلی خسته لکردن وفات ایتدیلر ، یا که یرلی خلقلر طرفندن اوترلدیلر ، لکن خدمتلری بوشقه کیتمدی : بو کونگی کونده آفریقا قطعہ سی آزمی کوبه ی احوالی معلوم اولان هملکتلر دن سانالمقده در .

آفریقا قطعہ سی هر طرفندن دگنز ایله احاطه ایدارش اولوب شمال طرفنه « آق دگنز » غرب طرفنه « بحر محیط غربی » یا که « بحر محیط آطلاسی » شرق طرفنده « هند دگزی » و آنک بر قسمی اولان « شاب دگزی » یا که « بحر احمر » واردر . آفریقا نك اوستی بر چوق قالقو توبه لك یر لردن عبارت اولوب بونلر دن بعضیسی یوکسك طاغ لر حالنده در . بونده غی طاغ لرنك اڭ زور لری « آطلاس » و « آی » اسمنده کی طاغلر در . آفریقا ده گی مرتفع صحرا لر دن اڭ اهمیتلیسی بتون دنیا نك اڭ زور صحرا لرندن اولان « صحرای کبیر » در که : بونك هر طرفی قوم ، بالچق یا که طاش ایله اورتولمشدر . آفریقاده یاغمور بر نیچه یلده بر مرتبه گنه یاغمقده اولوب هواسی افراط در جهده اسسیدر . بو درجه اسسی لگه توزمك یاور و پالیلر ایچون غایت

كوچىدر . ياۋروپالى بىر سىياح نىك دىدىكىنە كورە : اسسى لك بوندىه گويا آدمى بوغازىدىن طوتوب بوۋا در . بونداين اسسى هوادە صحراى كىبى زور صحرا لردن اوتىك ، كىرچە دوه ايله اولسە دە پىك مخاطرە لىدر . بعضا بوندىه آدملىر بتون كارۋانلىرى ايله هلاك بولالىر .

آفرىقا مەلىكىتى نىك كوپ قىسمى بىرنىك اسسى اورنىنە طوغرى كلىدىكىدىن يعنى بىرنىك تامام اورتە سىندە بولنەرق قوياشنىك نورى بونىك اوستىنە طوب طوغرى بىر حالدە توشدىكىدىن باشقە قطعە لىرگە قاراغاندە آفرىقا نىك اسسىلىكى پىك كوپ آرتقىدر . شوپىلە كە : بوندىغى اسسى لك تدرىجا كىشى نىك تىننە اثر ايدوب توسنى قارالتا وختى آق تىلى اولان ياۋروپا لىلردە بوندىه كلوب اوزون مدت قالدقە قارالالىر .

بعضا بىلنىك معلوم بىر وقتلىرنىك ھىچ طوقتاوسىز آيلىر ايله بىر طوتاشدىن ياغمور ياۋا ، بوندىن افراط درجە دە يووشلىك (رطوبت) حاصل بولا وشونىك آرتىدىن بعضا كىنە كوك يوزنىك ھىچ بىر بولوت اثرى كورنەماينچە بىر طوتاشدىن آيلىر ايله فوق العادە قىزىروب افراط درجە دە قورولق حاصل بولا . شول قورولق دن آدملىرنىك ايرىلىرى يارولا ، كىتاب توبلىرى قورولا وختى آغاچ مېللىر كىبىب قالجايا در . ياكە شونداين وقتلىر بولا كە : مىثلا كوندىزنىك اسسىلىگىنىك قىزغان قوم اوستىنە كوكلى پىشمىك مەكىن بولا ، حالبوكە توننىك صووقلىقىدىن صو اوستىنە بىر قات نچكە گنە بوز طوكادىر . آفرىقادە ھوانىك اوشبو درجە دە كىساك وقاطى آلاشنىوى شونىك طوغوب اوسە طورغان بىرلى خىلقلار اىچون ضررلى اولماسە دە آندە چىتىدىن بارغان ياۋروپالىلىر اىچون افراط درجە دە مخاطرە لىدر . شونىك اىچون دركە آفرىقاغە كوچوب بارغان مھاجرلىر مەلىكىتنىك اىچىر وسىنە كىرماينچە ، تىرەلرنە كى دىگىزلىر ايله اعتدال كىسب ايتە طورغان ، ياغالرنە غنە (ساحل لرنە گنە) ياشىلىر .

آفرىقادە زور صولر آزدىر و آنلىرنىكە كىبىبى صاى ، آز

صولی ، بوگولمه‌لی وسیکرتمه‌لی اولدیغندن کیمه‌لر ایله کشی و نرسه یورتر ایچون اهمیتلری کوب دکدر . آفریقادهغی یلغهلرنک اک زورلری « نیل » ، « قونقو » ، « نیغر » و « زامبزی » نهرلری اولوب کرجه بونلردن اولکی ایکیسی زورلق جهتمدن بزنگ یاوروپادهغی اک زور یلغهلردن توبان دکل ایسه‌لرده یالنگز بعض بر قسملری گنه پاراخود یورورگه یارارلقدر . فقط آفریقا قطعہسی آغا طورغان صولرغه پک بای بولمسه‌ده « کول » و « سازلق » کبی جیولوب طوروچی صولرغه پک بایدر . خصوصاً آفریقانک ایچرو طرفلرنده جیولوب طوره طورغان صولر پک کوب اولوب بونده دنیا نک اک زور کوللری واردر .

اولکی زمانلرده آفریقا قطعہسی اوزنده آلتون ، کوش کوبلکی ایله مشهور ایدی . حاضرگی زمانک بوندن پک اعلا نهر وقورغاش معدنلری هم الماس چغاریله‌در . آفریقا قطعہسندن جیت مملکتلرگه چغاریله طورغان نرسه‌لر آرسنده آلتون قومی هم یخشی غنه درجه‌ده اهمیتلی بر اورن طومتقله‌در .

عمومیت ایله آفریقا قطعہسی هر تورلی آغاچلر ، غایت کوزل چیچکلر و اعلا بولونقلر کبی نباتاتغه پک بایدر . بوندهغی بولونقللرده اوسکان اولنلرنک اوزونلغی بعضا بر ساژین یاریم‌لرغه قدر یتهدر . آفریقانک اورمانلرنده افراط درجه‌ده کوب تورلی آغاچلر و آنلرنک آرسنده حسابسز درجه‌ده کوب اولنلر بولندیغندن منظره‌سی پک مختلفدر . بعضا الوغ آغاچلرنک بوطاقلری وکیڭ یافراقلری آستند کومولاب شوئ درجه‌ده قویی اولنلر یاکه واق آغاچلر اوسه‌درکه بونار آرسینه قویاش نورینک هیچ بر شعله‌سیده کیچوب کره آلمیدر .

آفریقانک اوزینه مخصوص دیب ایتورلک اولان آغاچ جنسندن

مشهورلری اوشبونلردر : ۱) یمشندن پک کوب مای چغار یلوب
تجارتجه یغشی غنه فائک بیره طورغان «زیتون آغچی» ۲) اونار سارین
اوز و نلغندک اوسه طورغان «خرما آغچی». بونک آغچی بنا ایچون استعمال اولونا،
یافراق لرندن سبرکه واشچوتکه یاصیلر، مونچالاسندن باو و آرقان ایشه لر،
یمشی خلق ایچون پک طوققلی و طاتلی بر نعمتدر . ۳) مگر ییل یا
شاب فالنلغی اون بشر سارین گه یته طورغان و دنیا نک الگ زور آغا
چلرندن اولان «با اوباب» آغچی. کیدر لوب تو یوله رک اون
حالینه کیترا ماش اولان بونک یافراغی یرلی خلقلر قاشنده پک مقبول
بر نعمتدر، بونک مونچالالی قابوغندن کیندر صوغالر، باو و آرقان
ایشه لر، بر قدر آچیسمان لذتده اولان یمشی آشاوغه استعمال او
لونه، اوزندن یعنی صغلوب چقغان صوونندن بیز گاککه شفا
بیره طورغان برتورلی اچکی لک حاضرلنده . ۴) اوزندن یال تراوقلی
صومالا و دواغه کیته طورغان بر نوع صو چغار یله طورغان «آلوته»
آغچی . ۵) اوزندن چقغان صو صومالاغه آیلانه طورغان «مولوچای»
آغچی . بونک هیچک یافراغی یوقدر . ۶) مگر ییل یاشاب بویی او
نار سارین اوسه طورغان «اژدرها» آغچی . بونک یافراقلری سا
نچکیلی اولوب صومالا سماق اولان صوونندن قزل بویا و یاصالادر .
بونلر کبی آغاچلردن باشقه دخی آفریقاده : بانان، قهوه،
مامق، شکر قامشی، مصر بغدادی، دوگی کبی دنیا نک اسسی
مملکتلرنده اوسه طورغان بر چوق تورلی نباتلر (اولنلر) غایت
اعلا صورتده یتشمکده درلر .

هر تورلی حیوانلر نک کوبلکی جهتندن آفریقا قطعسی دنیا نک
باشقه قطعلر ینک هر قایوسندن آلدی اولوب ایری وحشی حیوانلر نک
بونده غی درجه ده کوب بولغان اورنی دنیا نک باشقه هیچ بر یرنده
یوقدر . خصوصاً خلقی اوتلی قورال استعمال ایتیه باشلاماغان یرلرده

قر حیوانلری بیگرهك كوردن . سیاحلر نك روایتلرینه بناء بعضا یوللرده كتوكتو قر حیوانلرینه طوغری کلنمکده اولوب بونلردن اوتوب کیمهك ایچون آقروب باغیروب اوزلرینی قورقوتهرق یول آچمق لازم بولادر . بو حیوانلرنک بعضیلری مثلا : « زهبر » اسمنه بر تورلی وحشی ایشاک ، زرافه ، بر اورکاچلی بر نوع دوه ، دوه قوشی ، غوریل مایمونی ، یالکز آفریقانک اوزینه مخصوص در .

آفریقا حیوانلرینک اک مشهورلرندن بری ماچی جنسندن اولوبده « حیوانلر پادشاهسی » صانالمقده اولان آرسلاندر . آرسلان غایت درجهده کوچلی بر وحشی حیواندر . اوگوزلرینی پک ینکلک ایله گنه کوتاروب کیمته آلا ، همه شول اوگوزنی کوتارکان کوینچههیچ مشقتسز یوکسک قویمالر آرقلی سبکر وب چغادر . بوندن باشقه دعی آفریقانک برتقچ حیوانلرندن « یولبارس » واردر . بو یولبارس ماچی جنسندن اولان حیوانلرنک اک گوزلی اولوب گاوده گه آرسلاندر کچرهك ایسهده آتار غه قاراغاندهده اوتکون هم اوصالراقدر . یولبارس حیوان کتولرینه افراط درجهده زور ضررلر کیمتر مکده اولوب برر تونده قرقر باش قوینی اوتروب کیمته در . شونک ایچونک حیوان آصراوچیلر یولبارسندن آرسلاننده آرتوغراق قورقالر . آفریقانک ، « غوریل » اسملی مایه و نلری غایت الوغ و کوچلی اولوب قویروقلاری یوق ، پک زور قوللری واردر . بونلر اورمانلرده یاشاب یمش لر ایله رزقلنوب طوره لر آفریقا حیوانلرندن « بیگه موت » ادلی بر جانوار واردر که : زور دوکغز غه اوخشاشلی یمسز بر حیواندر . اوزی دگن اولنلری آشاب رزقلنه ، ایتی و مایی پک طادلی بولا وتیر یسی شول قدر قالوندر که حتی یدره تیشوب کره آلمیدر . بورنونده بر یا که ایکی موگوزی اولان « نوصوروغ » اسملی بر حیوان واردر که گاوده گه فوق العاده قالون اولوب اولن ایله رزقلنه وقرلرینی افراط درجهده خراب ایتهدر .

بونگ ایتنی آشیلر ، تیریسندن و موگزارندن تورلی تورلی نرسه یار یاصیلر . فیل واردرکه بو ، حیوانلرنک اگ عتلملیسی وبالینا بالغندن صواک اگ زورسیدر . بونار کتولری ایله یاشیلر ، قولغه پک تیز ایله لسه لری ، ایگون اولنلری و آغاچ یافراقلری آشاپ رزقلنلر . صو صفر لری زور و اوصال حیوانلر اولوب کتولری ایله اورمانلرده یوریلر ، بونلرنک هم تیریلری قالون اولوب ملطق یدرهمسی ده تیشوب کره آلمیدر . ایتنی آشیلر ، تیریسندن کون یاصیلر . « زبر » آت جنسندن بوی بوی توسده پک گوزله بر حیوان اولوب اولن آشاپ رزقلنه و اوزی یالکز آفریقاده غنه بولونه طورغان بر حیواندر . « زرافه » یواش بر حیوان اولوب مرینی چیکدن طش اوزون و آیا قلی پک یوکسکدر . آغاچنک بوتاقلری و یافراقلری ایله رزقلنه و اوزی یالکز آفریقاده غنه بولادر ، ایتنی آشیلر ، تیریسندن تورلی نرسه لری یاصالادر . دوه قوشی ساژین یارملرغه قدر بیوکلیکده بر قوش ایسه ده اوچا آلمی ، لکن افراط درجه ده تیز چاپادر . بونگ قاناتلری خاتون قزلرنک تورلی زینت نرسه لری نه استعمال اولونلدر .

بو حیوانلردن باشقه دخی آفریقاده قاز ، اوردک کبی قوشلر قارغاچ ، کوگرچین و بورکتنک هر درلو نوعلری افراط درجه ده کو بدر . زهرلی یلانلر ، اورما کوچلر ، هر درلو کرتنکله لری ، غایت کوب درلو باقه لری و تمساحلر هم بونک کثرتلی مقدارده بیتشمکدر . یورت حیوانلرنده ، آفریقاده اک کوب بیتشمکده اولانلری طاوق ، ات ، کجه ، قوی سه هم موگزی ایری حیوانلر اولوب بو صوگفی لرنک پک کوب تورلی نسللری واردر ، اوزلری غایت درجه ده ایری ، کوزل و کوچلی بولالر ، موگزار بیک پک زور اولوب بعضا اوزونلقلری برر ساژین غه یتنه و اچینه بکر میشر بو طیلقه (شیشه) صییق نرسه صیارلق بولادر . آفریقانک اهالیسی — آفریقانک مجموع خاکی ایکییوز میلیون

دن ارتغراق بر مقدارده اولوب طغز وحتى بعضی یئرلر نك پك قوی
 اوطور مشلردر. بو خلق ایکی قسمدن عبارت اولوب بریسی « یئر
 خلقلر » ، ایکنجیسی آنده دنیانك باشقه یئرلرندن کوچوب بارغان
 « مهاجرلر » در. آفریقادهغی بو ایکی تورلی خلقنك اك کوبسی
 بشرنك دورتنچی نسلنی تشکیل ایدن و نیغز یاخود آفریقانسلی دبر
 یورتوله طورغان « نیغز » لردر. گرچه بو نیغزلر دخی اور آرهلر
 بر چوق قبیلهلرکه بولنهرک صورت ظاهرهلری، بویلری، گاودهاری
 قیافتلری، توسلری و باشقه بر نیچه تورلی صفتلری ایله بر برسند
 فرقلی ایسه لرده عمومیت ایله قاراغانده آرهلرنده پك یقین بر مشاهیر
 واردر. کوبسنجه نیغزلر پك نق گاودهالی لردر. بویلری پك تورلی
 تورلی اوایوب غایت اوزونلری اولدیغی کبی پك قصه لری یله واردر
 قوللری اوزون، آیاقلری نچکه، طابانلری یااصصی، تنلری نك توسی
 تمامیله قاب قاره یا که قزیلسماق، ساچلری هم قاره، واق یونلی و بوتور
 کهلی و اوزی قاطی، صافاللری سیرهک، قاشلری نك بار لغیده بیلنور
 بیلنماسکنه، ماگایلری باصنقی، بورونلری کینک هم یااصصی، ایرنلری
 قالون و ایتلاس، یاگاق سویاکلری کوب مقدارده آله چیقنتیلی
 بولادر.

نیغزلرنك کوبسی بتونلای کیومسز یوروب آنی کرکمس بر
 نرسه حساب ایتهلر. ایرلری تمامیله یالانچاچ کوینچه و خاتونلری
 عورتلری طوغروسینه یافراقلی یومشاق آغاچ بوطاقلری
 یا که اولهن بیلاملری آصوب یوریلر. بعضیلر نك ایر اولسون خاتون
 اولسون بار کپک کیوم وزینتلری بر آلیابقچدن عبارت بولادر. آنی
 کوندن یا که اینجیر آغاچندن یا برر ماتیر یا کیسا کندن و یا خود
 برر جانوار تیریسندن یا صاب بیللرینک توبان طرفندن گاوده لری
 اوریلرده اوچلرینی جیلکه لرینه کوتاروب صالندروب قویالر یا که

شول آلیا بچه لرنی قوشاق ایله بیللمرینه باغلاب قنه قویالرده ایتاکلری تیره لای سالنوب طوره در. بعض برترقی ایتکانره ک قبیله لری آزر اق کیومده کیونه لر، لکن کیوملری یالکز یون و کیندر ماتیر یالرنندن حاضرلنده در. آیاقلرینه هیچ بر نرسه کیما اینچه یالان آیاق و کوبسنجه هم یالان باش یوریلر. باشلرینه کیوب یوروجیلر پک آز اولوب کیگان نرسه لریده سالام اشلایه دن عبارتدر، آنی ساچلرینه اوزون بولاقه لر ایله برکتوب قویدر ق توری قاناتلر ایله زینتیلر.

ساچلرینی توزه تور ایچون نیغزلر پک کوب وقت صرف ایدرک انی نلله نیچه توری ایدوب باشلرینه باغلاب جیوشتروب قویالر: بعضیسی طولوم ایدوب اوره و بعضیلری یومغاق یا که تکر مچ کبی ایدوب باشلرینه کوتاروب باغلیلر و یا خود بررگنه اوریم قالدیروب ساچلرینی بتونلای قرقدره ارده اول قالغان اوریمی آله ماگایلرینه طابا توشروب قویالر. بعضیلری ساچلرینی قزیلسمان بر توسکه بویلر و بعضیلر یسده کول ایله صغر تیزگدن یا سالغان قامر کبی بر نرسه ایله صلاب قویالر. تنلرینی مای ایله مایلاب یورتلر، اوزلری هیچ بر یونما اینچه غایت پچراق یوریلر.

هر نه قدر زینتلری آدم عقللی نرسه لر اولمایوب اوزلری غایت پچراق یورسه لرده نیغزلر نك ایرلری اولسون و خانولری اولسون زینت لنوب قویشی لانرغه پک عاشقدرلر. بونلرنک زینتلری: آغاچ کیساکلری، قایشلر، نومیه، ات و تمساح تشلری، قر قوشلرینگ طرناقلری کبی هر توری نرسه لر اولوب شونلرنی باشلرینه و ساچلرینه قویالر، یا که یبلرگه تزوب موینلرینه کیه لر. قولمرینه و آیاقلرینه پک کوب بلازکلر کیه لر و تیمردن، باقردن یا که فیل تشندن و هر توری پیالاردن یا سالغان بر چوق زینتلر طاغالر، همده بر نیچه شر یرنندن تیشوب بترگان قولاقلرینه تیمر و باقر آلقه لر، آغاچ پارچه

لری و یاریم آی شکلنده بر طاقم نرسه لر آصالر . بعضیلری بورون یافرائلرینی بیشوب آقهنی شونده کیه لر و اغزلرینک چیتنه تیمر قولچا لر قویالر ، آیقلرینی ، قیللرینی و تنلرینی هم کورینوب طوره طورغان باشقه یرلرینی ایگنه ایله زینت لـب تورلی نقشلر ، نقطه لر ، یوللر و کاکری بوکری صزقلر یاصیلر . بعض بر بایوراق خاتونلرنک اوستنده یوری تورغان شوندان زینت نرسه لر برر پوط آغراغندنده آرتوق بولادر . زینت اشیا سندن نیغزلرنک بیگره ک یاراتقان نرسه لر یافر چبقلر ، قالای تویمه لر و موینلقلر اولوب بونلر آقچه اورنینه یورتولمکه در . باشلرینی هر تورلی قاناتلر ایله و بعضیلری اوگوز موگزلری ایله زینتلیلر . بر چوق قبیله لر نده اوزلرینک آلدغی تشلرینی صندیمق یا که پک اوتکون ایدوب اوچلاب قویمق عادنی وارد . بعض بر قبیله نک خاتونلری قوبشیلق ایچون آت یا که صغر قویرو غی کبی ایدوب آرتلرینه ، برر تورلی آغاچ یا که اولن مونچالاسندن یاصالغان ، قویروق طاغالر . لکن خاتون قز زینتلرینک بارسندنه بیگره ک عجیبی آستقی یا که اوستکی ایرنلرینی و بعضا هر ایکسینی تیشوب قواچا کیدرولریدر . بونی اوزلری « پدیلله » دیب آتیلر . ایرنلرینی آزرالق تیشه لده آنی بر آغاچ طغوب زورایتلار . آندن صوک شونده بر قولچا کیدرهلر یا خود معدندن ، فیل سوبا کندن ، موگزدن ، طاشدن یاصاغان برر توکاراک نرسه طغوب قویا لر ، شونک ایچونده بونلرنک ایرنلری صالئوب یوروب اوز ایاره ق بورونلرندن ایکی اوچ دویمه قدر آلغه چغوب آرتوب طوره در . شو نداین زینت لر ایله گوزالمنگان خاتونلر کولگان وقتده طامرلرنک جیپرولوی سببلی ایرنلرنده گی قواچالار یا که توگاراک نرسه لر ی اوز اوزلگندن یوغاری کوتاریلوب کوزلرینه قدر بتون بیتلرینی قابلیدر . برر نرسه اچکان وقتلرنده خاتونلرغه اوزلرینک بارماقلری

ایله ایرنلرینی کوتاروب طوروب آغزلرینه توکارگه لازم بولادر ، یوقسه اچو ممکن بولمیدر . اولدنده یسز اولان نیغز خاتونلری شوندا این نرسه لر ایله زینتلنولری سببلی بتونلای کیلوشسز و پچمسیز بولالر . فقط بو بزرگه گنه بولای کورینه در ، نیغزلرنک اوزلری بوکا باشقه جه قاریار . یاوروپالی بر سیاح بر نیغز کنارندن : « سزنگ خاتونلریگز نیچون « پیلیله » قوبالر دیه صورادقه کنار تعجبه قالوب « نیچون بولسون ، البته گوزللك ایچون ، ایرلرنک صاقا للری وار ، حالبوکه خاتونلرنک هیچ بر نرسه لری یوق ، « پیلیله » خاتونلر ایچون اک گوزل بر زینت در ، اگر اول بولماسه خاتونلر نک نه گوزللگی بولور ایدی » دیه جواب ویرمشر .

یورت و خانه یاصاو طوغروسنده نیغز قبیلهلرندن هر برینک دیب ایتورلک اوزلرینه بر تورلی عرف و عادتلری واردر . لیکن عمومیت ایله نیغزلر اوزلرینک قوغوشلرینی آزمی کوبهی دقت ایله اشلاب توزوک ویخشی صالار . بونارنک قوغوشلری چیتدن قارا غانده اوستی یابقان اومارتا یاکه یچن چومالهسی و یاخود گومبه گه اوخشیدر ، بعض وقت بتونلای ترم توکاراک بولادر . قوغوشلرینک توبه سنی هر وقت صالام ایله یابالر . استینه سنی بالچقدن یاصیلر یا که طاش آغاچ ، قامش ، تویگان صالام ، آغاچ قایریسی کبی نرسه لردن یاصاب اوستندن بالچق ایله صلیر . قوغوشلرینک اوزونلقلری بش آلتی آرشون ، کینکلگی هم شول مقدارده اولوب اچنده هیچ بر بولمه فلان بولمیدر . ترزه یاصامیلر ، ایشکدن کرگان یاقتیلق ایله قناعتلنه لر . قوغوشلرینک ایده نلری طوفراق اولوب اوستندن بالچق صالغان وشول قدر نق باصدرلغان بولادرکه آنی هیچ بر تورلی قورت قوش تیشه آلمی ویوشلکده سگمیدر . هر قوغوشنگ باننده ، تیره سی کیرته ایله احاطه ایدلگان همده یخشی تیگز لنوب

بالچق ایله قاطور ولغان کچکنه بر ایشک آلدی بولادر . نیغزلر عادتده اوز لرینک بار کبک یورت اشلرینی ، اندر طا باغی کبی تیگنر و قاطی اولان شول ایشک آلدیلرنده اشلیلر : شونده آشلق باصدیره لر ، شونده جیلکاره لر ، طارتدیروب اون یاصی طورغان قاطی آغاچدن یاصالغان کیلی لری یا که تگرمنلریده شونده طور مقده در .

قوغوشلری تیره سنده هر توری پالمالرو اینجیر آغاچلری اوسه ، آندن یراغراق یرده قرلرده ایگونلری و هر توری فائده لی اولنلری جاپولوب اوسوب یاتا وصو بویلرنده غی بولونلقلرده کتو کتو یورت حیوانلری ویورت قوشلری یوریدر . قوغوشلرینک اچنک زینت رکو زلک کبی هیچ بر نرسه لر یوقدر . جهازلری ویورت نرسه لری هم پک آز اولوب بار کبکی بر نیجه قامش جایمه لر ، کار زینک کهلر ، چوله کلر وسوت صاوتلرندن عبارتدر . بوتک قاراوات خدمتنی شول قامش جایمه لر یا که وحشی حیوان تیریلری اجرا ایته در . بعض قبیله لر نک توشاک اورنینه آستلرینه آق کولگه آیلاندر لکانچه گه قدر یاندر لشم صغر تیزه گی نوشیلر .

قوغوشلرینک بعضیلرنک آشلق طوتروب قویمق ایچون اوریب یاصاغان پک زور بر صاوت و تمام اورتیه بر یرده اوچاقلری بولا . آشلرینی شونده پشره لر . بعضیلرینک اوچاقلری قوغوشلرینک طشقی یاغنک ایشک آلدنک و بعض قبیله لرده بتون اولنگ اورتیه بر یرنده بولنوب بارسیک شوندن اورتاق فائک لنده لر .

بعضیلرینک قوغوشلری یاننک : یوشلک کن ، قرمسقه دن و قر یصادن صاقلار ایچون اوزون آیاقلر اوستینه کوتاروب صالغان ایگون آمباری بولادر . آمبارلرنی غنه توگل ، حتی نیغزلر کوبسنچه اوزارینک قوغوشلرینی ده یرتیچ حیوانلردن و آفریقاده پک کوب یتشه طورغان یلان وسائر حشراتلردن صاقلانمق ایچون یردن کوتاروب صالار .

بورت حیوانلری ایچون کوبسنجه اولدک اورتاسنده عمومی بر آزار
 باصالوب قردن قایتقاچ تون قونار ایچون هرکیم اوزینک حیوانلرینی
 شونده ایلتوب یابادر. تون اولدقک آنک قابقاسنی بخشى ایدوب یا
 بوب بیکلیلر وقار اولچی قویالر. صغرلرنی صاوغانده هم شول آزارغه
 باروب صوالر. فقط بونده صغرنی خاتونلر توگل بلکه ایرلر صوادر.
 نیغزلر کوبسنجه اوزلرینک اوللرینی صوبویلر نك، چشمه
 یانلرنک آغاچلق یرلرده قوروب تیره لاری اوسه طورغان آغاچلر ایله احاطه ایلر
 واول آغاچلرنیده صوی زهرلی اولان آغاچلردن صایلاب اوطورته لر.
 بونک سببی شولدرکه: اگر برر دشمن کیلوب اولغه هجوم ایددهک
 بولسه اول خاقی دشمن غه اوزلرینک اولقری ایله شول آغاچلر آرقلی
 آتالر. اولقشول آغاچلر یا که جبقلر آرقلی اوتکانده آنلرنک صولری
 ایله زهرلنرک دشمن نك آغر صورتده یاره لنمه سینه و بعضا اولووینه
 سبب بولادر.

بعض بر اول یانلرنده نیغزلر تیره لای آغاچلر اوطورتوب باغچه
 کبی بر اورن یاصیلر. اول خلقی شونده جیولوب اوطوره لر، ئرلیلر،
 طوغیلر، آو باغلیلر، کارزینکه اوره لر، الوغ و بایرام کونلرنک شونک
 جیولشوب بییی لر، صرا اچه لر، تماکی طارتالر. بعض بر نیغز قبیله
 لرینک بتونلای اوللریده یوقدر. بونلر آز می کوبمی زورلق اولان
 میدانلق یرلرگه آیروم آیروم اوزلرینک یورتلرینی قوروب اوز
 جماعتلری ایله برگه یاشی بیرلر. بونلردن هر برینک اولری اوز
 لرینک ملککی اولان یرلر اوستینه صالنگان بولادر.

نیغزلرینک یر صولری پک کوب هم یلغه لری اورمانلری بالق
 و آو حیوانلری ایله طولی اولدیغندن و بونک اوستینه ده طوقراقلری افراط
 درجه ده برکتلی (ایگون اوگدر وچی) اولدیغندن مدنیتده پک توبان
 درجه ده بولولری سببلی غایت آز اولان احتیاجلرینی اوتهمک ایچون

نیغزلرگه کوب مشقتلنوب اشلرگه حاجت توشمیدر . کونده لك حاجتلری اوتالسه آنلر شوکارغه قناعتلنوب یاشی بیرهلر : بونلرنگ مشغولیتلری حیوان آصراوجیلق ، آوجیلق ، بالق جیلق واک باشلیجه صبانجیلقدر . صبان سوروجی وایگون اشلوجی بونده کوبسنجه خاتونلر اولوب ایر لر اورمانلردن یمش ، طامر ، گومبه جیوب آو اولاب ، بالق طونوب اولرینه آلوب قایتالر .

بیر اشلامک ایچون بونده صوقا یاکه صبان پک سیرک اولوب کوبسنجه کورهک ، قازغچ وحتی بعضا پراصتوی اوچلی قازیق استعمال ایتله در . بونده بزده گی یمش آغاچلری ، زیتون وخرما آغاچلری ، اینجیر آغاچی ، قهوه چبقلری ، مامق ، تماکی ، شکر قامشی چبقلری وباغچه یمشلرندن قاباق ، قاربوز ، طادلی برانگی ، بیر چیکلاوگی کبی نرسه لر یتشه در . قرلرینه دوگی ، مصر بغدادی ، بغدادی ، وافرط درجده اوکا طورغان « صیورعو » هم « دوررا » اسملرنده بر نوع طاری ساچالر . بالقنی آو ، یتمه شکلی توری توری نرسه لر ایله طوتالر . نیغزلر وحشی حیوانلر نی هیچ بیلنمزلک درجه اولان ایزلری ایله یوروب طابارغه پک اوستابولالر ایزلب طابقاننگ صوکنه آنلر نی اوق ایله آتوب اوتره لر یا که باشقه بر طاقم حیله لر ایله طوتالر . مثلا : افراط درجده اوستالق ایزه طوزاق لر قوره لر ، چوقورلر قازوب اوستنی اولن ایله قابلاب قویالر ، یا که حیواننک آیاغی آزغنه تیو برلن پک تیزلک اوزره طارتله طورغان ایدوب یبلر نی ئلماکلاب قویالر .

نیغزلر آوغه چقغانده هر قایوسی برام برام اوزلری گنه چغالر ، یا که بتون آقروغ خلقی برگه قوشیلوب عمومی بر آو قوره لر . بو وقتده قویی بر اورمانده قازیقلر اوطورتب قویما یاصیلرده بارابان ایله قچقرتقان اشارتکه بناء صوغشقه بارغان شکلی قوراللان مکلر جه آدملر جیولالر واورماننی هر یاغندن احاطه ایدوب آلهرق آقروب

باغیروب قورقتوب حیوانلرنی شول اوزلرینک قورغان پوصولرینه
 طبا قووالرده شوننده اوتره لر . فیلنی باشقه توره لیرک اولیلر :
 آندغی تیره ن اوللر گه کومولوب یاطا طورغان فیل کتولرینی
 طابقانک صوکنده هر یاغدن اوت تور تب اولننی یاندر رغه باشلیلم .
 هر یاقدن اوت ایله قووالغاج فیللرنک یاشلری بولسون قارتلری بو
 لسون بارسى برگه جیولوب قصبه لرق یرنی قازوب کومولر گه یاکه
 صوغه کرر گه باشلاسه لرده . بولر کوب فائده ویرمی ، اولومدن قوتو
 لورغه هیچ چاره نری قالمی ، . توتون گه بوغولوب اسسی گه یانوب بو
 بیچاره حیوانلر افراط درجه ده عذاب اچنده جان بیره لر . شول قدر
 یغشی حیوانلرنی بویله رحیمسز صورتده هلاک ایتودن مقصد : یالکنز
 بولر نک سویاکلرینی یلپازه و طایاق صابی ، طاراق ، بیبارد شاری
 کبی نرسه لر ایچون یاور و پاغه صاتمقدن عبارتدر .

فابریق وزاود چیلق هنرلری نیغزلر آره سنده هیچ ترقی ایتما
 مش اولوب پک توبان بر درجه ده در . بولر اوزلری ایچون پک
 حاجت بولغان بعض بر نرسه لرنی گنه یاصارغه بیله لر و آنلرنیده غایت
 اسکی و ترتیبسز اصوللر ایله اشلیلم . شونک ایله برابر یاصاغان نرسه
 لرینک کوبسنی پک یغشی ایدوب یاصیلر .

نیغزلرنک کوبسی یردن تیهر و باقر معدنلرینی چغاروب طازار
 نهرق اوز حاجت لری ایچون کک بولغان : اوق ، سونگو ،
 کوره ک ، قازغچ ، بالته ، بالداق ، تویمه ، قنگغراو ، ارغاق ، اینه
 کبی نرسه لر یاصارغه بیله لر . بو نرسه لرنک اوزلری پک طوپاس
 بولسه ده اشکنولری یغشی غنه گوزلدر . نیغزلر تیهر چیلکن باشقه
 دخی بعض پراستوی هنرلر بیله لر . مثلا : بالچقدن قول ایله هیچ بر
 قالبسز پک کوزل چولمکلر ، طاباقلر ، طاریلقه لر ، طروپقه لر و آ
 غاچدن او طرغچلر ، کیلی لر ، آشلق باصدره طورغان نرسه لر

یاصیلر ، هر تورلی کارزینلر اوره لر ، مامق ئرلیلر و بعضیلری پک گوزل کون نرسه لری و کیندن دن یا که بعض آغاچ قابو قلدن دن هم صالامدن یفک شکللی غایت یومشاق ونچکه ایدوب کیوملک حاضرلی بیله لر .

آشاو طوغر و سنده نیغزلر پک طالملی بر خلق اولمایوب آشاغان نرسه لری اڭ باشلیجه اولن ویشلک جنسی هم سوتدر . بونلر ایکمک نی « دوررا » اونندن پشره لر . لیکن ایکمکلری قاطی و سنگشسز بولا در . ایکمک پشررگه بورتوک آشلقلری بتکان و قنده بونلر نك رزقلری شونده غی اورمانلرده یبانی حالده کوب مقدارده بتشمکن اولان تورلی تورلی اولنلر ، یافراقلر ، یمشدر و آغاچ میوه لری اولوب کرچه هر وقت طادلی بولماسه ده بونلر طوقلقلی بولالر . نیغزلر ایتنی آز آشیلر . موگوزلی حیوانلرنی یالکیز سوتی ایچونگنه آصریلر . آنی هیچ وقت صومیلر ، بلکه اڭ قدرلی بر نرسه ایدوب آصریلر ، فقط اجل یتوب اوزلری اولسه گنه ایتلرینی آشیلر . یورت حیوانلردن نیغزلر طاوق ، کجه ، قوی وات ایتنی آشیلر . ات ایتنی بونلر قاشنده قدرلی بر نعمت سانالادر . عمومیت ایله نیغزلر ایت خصوصنده پک طالمسز او لوب طوغری کیلگان بر نرسه نی آشی بیرهلر . مثلا : مدنیتملی خانلر نڭ غایت جیرندیکلری : قورمسقه ، قریصا ، باقا ، یلان ، عقرب وسائر بر چوق دراو حشراتلر نیغزلر طرفندن پک یاراتلوب آشالمقده در . ایت نڭ یا کیلیغینه هم کوب قولاق آصما ینچه تمام بوز ولوب بتکاننده آشی بیرهلر ، حتی بعضیلری نڭ طوز نڭ نه ایدیکندنده خبرلری یوقدر .

نیغزلر قردن اوزلرینک ایگونلرینی جیوب آغاچ عادتده نیک طور ورغه بیریلوب کیف صفا ایتهلر ، بو وقتده آنلر جومارد واسرا فچان اولوب کله چک اوچون قایغورمیلر . لیکن آشلقلری بته باشلاغاچ

اوصاللانلار واوز آره لرنده صوغشلىر چىغاروب آشلىغى بتمگانلارنى
 طالارغە طوتنەلر. قىلىق اولوب بونلرنىك وخصوصا بالالرىنىك آچدن
 اولدىكارى وقت لردە بولادىر. شونداى وقتلردە بالالرىنى طويدىرە آلمىغان
 آنالر اوز بالالرىنى اوزلرى اوتىرەلر، ياكە يلىغەلرغە ايلتوب طاشلىلر.
 نىغىرلرنىك دىخىدە پىك يمان بىر عادىتلىرى واردىكە اولدە آدم
 ايتى آشاو لرىدىر. بونلرنىك بىر چوق قىبىلەلرنىك وخصوصا آفرىقاننىك
 اىچىر و طرفندە غىلرنىك بوفنا عادىت بو زمانغە قدر همىشە واردىر. بونلر
 كۆبسنىجە صوغشلىردە دشمن طرفندىن اسىر ايدوب آلغان آدملرنىك
 هم اوزلرى آره سندن اولىگان كشىلرنىك ايتلرىنى آشىلر. بايراملر
 ندى والوغ كونلرنىك دشمن طرفندىن اسىر آلغان بهادرلرنىك (باطىرلرنىك)
 ايتى بىرلن صىلانالر، آنى صوغىرى وات ايتلرى بىرلن بىرگە پشروب
 آشىلر و گویا بهادر كشىنىك ايتى آشاغاچ اوزلرىنىك شونداىن بهادر
 بولالر ايمش دىه حساب ايدەلر. آدم ماىى (بىزدە گى قوى ماىى كىبى)
 بونلرنىك بازارلرنىك هر وقت ساتلوب طوره در. بو آدم ايتى آشاوچىلر
 آره سنىك شول درجە قباحتلىرى وارىكە اوزلرى اولىگان آدم ايتى آشاوغنى
 دىكلى حتى شول آدم اولاكسەسى ايله سودا ايتەلر. بونلرنىك بو حركىتلىرى
 كى فنا مچوسىلر طرفندىكە نفرت اولنمىقە در. آدم ايتى آشاوچىلر اوز
 لرىنىك شول وحشتلىرى ايله يتماسە طاعىن ماقطانالر: اوتروب آشاغان
 آدملرنىك تىللىرىنى جىوب بىكە تىزەرك موىونسى باصىلردە افتخار
 ايدوب شونى موىنلرىنىكە كىوب يورىلر. آودە طوتوب آلغان نرسەلرى
 آره سنىكە اوزلرى طرفندىن ايتى آشالمش آدمنىك باش سوياكلرى
 بولا، آنى اوزون قولغالىرغە كىگىزوب اوزلرنىك اولرى ياننە تىزوب
 قوبىرق يورتلرىنى زىنتلىلر.

نىغىرلردە اوبىلە نوآتا آنالرىنىك رضالغىدىن باشقە اجرا ايتلە در. اوبىلە نىك
 استىكان بىك اوزىنىك مقصودىنى اوزلرنىك رىئىسلرىدە (آق صفا

للرینه) بیان ایته. اولده یکتکه موافق بر قزنی طابوب آنک یانینه
 یباره. شول وقت عادتده موزیقه اوینیلمر، یر لیلر، وجیولخان آدملرگه
 بر ضیافت ویره لر. شونک ایله نکاح وطوی تمام بولادر. گرچه نیغزلرنک
 هر قبیله سنک دیرلک کوب خاتون آلو عادتی وار ایسه ده کینه بوزار
 قاشنده نکاح مقدس سانالا، ایرلر اوزلر بنگ خاتونلرینه خیانت ایتمیلر
 (یات خاتون لر ایله یورمیلر). خاتونینه قارشو خیانت ایتکان آدمگه کو
 بسنجه اولوم جزاسی بیر یله در. بالاسی کوب اولان خاتون قدر و حرمتلی
 سانالا، بالا کیترمی طورغان خاتون بالعکس حرمتسز سانالوب قل
 اولوب صاتلورغه یاریدر. یورت باشلی اوز عائله سینه تمامیله خوجه
 اولوب اوزی تلاسه نیشلرگه یاری طورغان درجه ده بر اختیارغه مالک
 وعائله خلقی هیچ قارشو کیلورگه یاراما ینجه تمامیله آنک امرینه تابعدر.
 نیغزلرنک خاتونلری اڭ آغیر خدمتلر ده بولونالر: صابان سوروچی،
 آشلق ساچوچی، اوروچی، جیوچی بونده یالکنز خاتونلر غنه دیب
 ایتورلکدر. بونک اوزرینه خاتونلر یورت اشلرینی ده قاریلر ویورت
 بنا ایتلر. نیغزلر بالالرینی یاش وقتده قاراب اوزلر نجه تربیه ایتلر،
 لکن زورایا باشلاغاچ اوز اختیارلرینه یباروب دنیا کوتارکه اوزلرینه
 قوشالر. بالالر اوزلر یڭ آنا و آنالرینه حرمت و محبت ایله معامله
 ایتلر. آنا اورنینه وارث اولوب الوغ اوغل قالا، هم جماعتنی قاراو آنک
 بورچی بولادر.

دین جهتنجه نیغزلرنک اڭ کوبسی اسلام مذهبنده اولوب اڭ
 باشده بو دیننی آنلر آره سینه کرتوچیلر عربلر در. نیغزلرنک خریستان
 مذهبنده اولانلری غایت آز اولوب بو دین آنلر آره سینده پک آفرون
 طارالمقده در. نیغزلر آره سینده خریستیانلقنک طارالووینه مانع بولغان
 نرسه نک اڭ باشلیجه سی: بونلر آره سنک کوب خاتون آلهق عادتی نک
 پک نق یر لشووی بولسه کرک دیه حساب ایدلمکده در. (خرستیان مذهبنه

بنا بريدن آرتق خاتون آلمق درست دكلدر.) نيغزلرنىڭ پاك كوپ بىر مقدارى بو كۆنگە قدر هنوز بىر سىناپكە (جوسىلاپكە) دوام ايتىمكە در. بونلارنىڭ ھەر بىرىنىڭ آخىرتىدا ھقنىدە بىر تورلى مېھول وچوبالچى غنىھ اعتقادلىرى وار. كۆپىنچە اورلارنىڭ اولىگان آتا و بابالارنىڭ جانلارنى زور ھىرمت ايدوب الوغلىلار. بونىغزلر آرسىندە كوزگە كورنىمى طورغان بىر طاقم جانلار (ياكە جنلر) وارلغىنە اعتقاد ايتوب پاك طارالمشدر. آنلارنىڭ اعتقادىنە كورە بو جانلار كويا اورمانلردە، تاغلردە، يىلغىلردە طورەلر وانسانلار اوستىنە زور ھىكم و نفوذ يوروتەلر وگويا بونلاردىن بعضىلرى بىشى جانلار (فرشتەلر) و بعضىلرى پاك اوصال جانلار (جنلر، شيطانلر، ابليسلر) اواب بو سوڭغىلرى ھەر وقت آدملىرگە ضرر و اوصاللىق تيدرو قصدنە غنىھ بوانوب طورەلر. اوشبو اوصال جانلاردىن نيغزلر پاك قورقار و آنلارغە زور قىربانلار چالوب اوزلرى ھقنىدە كوڭللىرىنى بو مشائىرغە و مەرحەمەتلى ايتارگە طرىشەلر، حتى بايرام و قىلارنىدە بعضا بونلار ايچەن قىربان ايدوب كىشى چالار. نيغزلر شراب اچمگە باشلاپلار شول اوصال جانلار ايچون اول بىر نيچە تامچى سىنى توكمىنچە طوروب اوزلرى اچمىلر، خستەلىنەلر ياكە باشقە بىر تورلى بلا قضاغە دوچار بولسەلر بونى شول اوصال جانلاردىن كوروب آنلارغە قىربان وندىر نياز كىترەلر، دعالر قىلوب آندىن عفو اوتتەلر. ھومىتلىھ نيغزلر پاك يوقغە اشانوپان بىر خلىق اولوب كورەزەلك، سحر، كوز بووچىلىق، فالچىلىق كىبى نرسەلرنىڭ بارسىنەدە اشانالار وازمى كۆپمى اھمىتلى بىراشكە باشلاپلار ھىچدە شونلاردىن باشقە باشلامىلر. بالالارنىدە اولسون اوزلرىنە اولسون بىر طاقم بىلىلر، (سحر دعالرى) كون قابچىلارغە سالغان بعض بىر نرسەلر تاغالر و شونلارنىڭ آدم ايچون زور اثر لرى اولوب ھىچ كىمەسەدىن ضرر تيدىرماسكە، صوغشەن چىكەلماسكە و شونلارنى ياننە طاغقان كىشىگە قارشو دشمننىڭ قولى بارماسكە،

قورالی آلماسقه، اوغی قبیق کیتوگه، کوز تیودن صاقلارغه حاصل کلام هر بر بلالردن قوتولورغه یاردم وفائدهلری اولدیغینه پک چنلاب اشانالر. (بزنگ تابار خلقنده بر چوق جن دعالری، سویدرگچ بتی لری، کوز تیودن صاقلار ایچون یانغه طاغا طورغان ئلاله نیمنداین طلسم دعالری موجود اولدیغی کبی هر تورلی ایم طم لرننگده حد و حسابی یوقدر. طبیعی بونلرنک کافه سیده جهالت اثرلری اولوب علوم و معارفه ترقی ایله تنویر افکار ایتدکجه بونلر یاز کونی قویاش اسسی لگنده اریمکده اولان قار کبی برر برر غایب اولوب کیتمکده درلر.)

اوزلرینک خدایلری و بر طاقم یا شرون جانلری (یا که جنلری) اوچون عبادتخانه منزلنده ایدوب بر چوق اولر (خانهلر) بنا ایتلر بونلر کوبسنجه کشی طوره طورغان اوللردن بر قدر یراغراق یرلرگه یاصالادر. (بت پرست چواشلرک هم عبادتخانهلری شولای اول طشنک طاغ وصو بویلرنده بولادر.) نیغزلرنک شول عبادتخانه لرنده کوره زهار وفالجیلر طوروب هر تورلی نرسه لر حقنده آلدن خبر و یرمک ایله مشغول بولالر. کوره زه لرنک (بزنگ اماملرمز و شیخ لرمز یرنده اولان آدملرینک) بعضیلری اوللرده خلق ایله برگه یاشاب باشقه پراستوی آدملر کبی دنیا کوتهلر. بایراملرنده حاضر بولنوب رئیسلك ایتلر، قربان چالمق خدمتنی اوتیلر وشونک ایله برابر فال باقمق اوشکورمک و بعض بر فائلی وزهرلی اولنلرنک حاصیتلرینی بر قدر بیلدیکلری ایچون اورولرنی دوالامق ایله ده کسبلنه لر. نیغز لرنک بعض بر قبیله لرنده بو کاهنلرنک (کوره زه لرنک) قدر و حر متلری بیگرهک زوردر.

نیغزلرنک هر برسینک کوب سویلشرگه و آنگمه لشوب اوطررغه پک یاراتالر. اوز ایداشلری ایله برگه کولشوب شایاروب سویلشوب اوطرو نیغزلرنک الک سویگان نرسه لریدر. همک نیغزلر موزیقه غه،

یرلاوغه ، بییوگه وهر تورلی اویون کولکی اورنلرینه ، بایراملرگه وایسرتکچ ایچملکلرگه افراط درجهده عاشقدرلر . اوزلری « دوررا » دن یخسنى غنه بر تورلی صرا و آز می کوبمی ایسرته طورغان باشقه بر نیچه تورلی ایچملکلر یاصارغه بیللر و آنلرنی غایت کوب مقدار ده اچلر ، لکن اوزلری یاصاغان ایچملکلرنک هر قایوسندنک آر نوغراق یاور و پادن کیتراگان آراقینی یاراتالر .

موزیقه ایله یر بتون یر یوزنده گی وحشی خلقلر اچدن انک زیاده اوشبو نیغزلر آره سنده نرقی ایتمشدر . بونلرنک بر چوق یرلری ، حکایتلری ، طابشماقلری ، ضرب مثللری موجود اولدیغی کبی بوبون ، سیمبال ، سیترا ، فلیته ، بورغی ، موگز وهر درلو بارابان کبی بر چوق نوع موزیقه قوراللریک واردر . حتی موزیقه قوراللردن بعضیلرینی بونلر اوزلری ایجاد ایتمشدر .

نیغزلر یرلاونی پک سویه لر : سوینج ، قایغو ، اش واستراحت وقت لارنده همیشه یرلاب طورلر . یر لارنده بیان ایتلنگان نرسه لر : زور صوغش واقعه لری ، آو ، شراب ، زور کشیلرنک قیلغان اشلر بنی ماقتاو یا که یمانلاو کبی شیلردن عبارتدر . فقط آنلرنک یرلری بزکنینه کوب بگزه می ، بلکه بزنگ اوقوغه اوخشیدر . بییوگانک شول عادتده گی کبی بوگولوب صیغیلوب سلکنه لر و برگنه طاوشدن عبارت یر کبی بر نرسه نی قات قات ایتوب منگوردیلر . یر و بییو دیگانده نیغزلر هیچده آری بلملر ، وشول یر و بییو ایله ماوغوب اوزلرنک بار کبک قایغو حسرت و بلا قضالرینی اونوتالر . اوزلرنک صوعشده اولگان یا که آچاقدن هلاک بولغان دوست ایشلرنک و بقینلرنک فبری اوستینه باروب بر مجلس قوره رق یرلاب بییوب کیف و صفا ایته لر . خصوصاً نیغزلرنک انک حضور و کیف صفالی وقتلری آشلق جیولغان

زماندر. قردن آشلقلرنی جبوب بورالرغه طوترغاندن صوك عسومی
 بایرام یاصاب کیف صفا ایتارگه باشلیلر. بارابان صوغوب، زور بور
 غیلر قچقرتب سیکره لر، بوگلوب صغیلوب ببیی لر، بارسى برگه قوشو
 لوب یرلیر، برنیچه آطنه لرغه طارتبله طورغان اوشبو کیف صفالرنه
 شول درجه ده کوب اچه لرکه جیغان آشلقلرینک یارطیسی دیب ایتورلك
 بتوب یقین بر زمانده باشلرینه کله جك آچلقنك ایتا کلى کورینمگه
 باشلیدر.

هر بر نیغز قبیله سنه اوزلرینک سیاح یرچی — موزیقانتلری بولا.
 بونلر هرتورلی نرسه لر یرلاب و اوزلرینک شول، غایت پراستوی مو
 زیقه لری ایله اویناب اولدن اولغه کوچوب یوریلر هم شونک ایله
 برابر سحرچیلق و کوره زه جیلکده ایتلر. بونلرنک کیوملری عجایب
 درجه ده قزقلی بولادر: باشلرینه هرتورلی قاناتلر قویالر، واوستلرینه
 هر یاقدن تورلی تورلی آغاچلر، طاملر، حیوان آیاقلری، باقا قابو
 قلری، قوش بورونلری و طرناقلری، حیوان تشری و باشقه هرتورلی
 سحرچی لك علامتلری طاعالر.

نیغزلر کوبسنچه اوز آره صوغش ایله کچردکلرندن و یارطی عه لر
 ینی دیب ایتورلك اوده ایتکاردکلرندن هر قایوسینک قورالی واردر. بو
 نلر قاشنده اک سوگیلی قورال جایه اولوب اوغی عادتده گیچه اوزون
 واوجینه تیمر قویولوب یحشی اوچلانغان اوتکون بولادر. نیغزلر استعمال
 ایته طورغان قورالک ایکنچسی مزارا قدر. بونی اک قاطی آغاچدن تو
 رلی زورلقده و تورلی شکلده یاصاب باشینه اوچلی تیمر قویالر. بو
 قورالردن باشقه نیغزلرنک کوبسی اوز یانلرنک بالته و دشمننک اوغندن
 صاقلانور ایچون صو صغزینک تیریسندن اوزونچهراق بر صورتده یا
 سالغان و آغاچ طوتقالی «سپر» (اوقغه قارشى طوتولا طورغان پرده)
 یوروتلر.

بر عائله نك يا كه بر نسل نك حتی بر قبيله نك آدملری بر برسی
 حقنك غایت طوغرولقلی واوز آره پك دوست هم ملایمتلی بولونالر .
 اوز کشیلرینه خیانت ایتو ایچون زور جزاغه مستحق بولالر وکوبسنچه
 اولوم حزاسی بیرله در . نیغز قبیلهلرینك بر چوقلرنده بر اونك عیبلی او
 چوب اولمادیغنی بیلور ایچون «خداى حكمی» اجرا ایتله در . یعنی :
 عیبلی سانالغان آدم گه بر اچکی اگگه قاتیشدیروب زهر بیرهلر .
 اگر شول زهرنی اچوب اولماسه اول کشی عیبسز سانالوب خلق آنی
 عیبلی سانالغان کشی گه آچولانا باشلیلر . دشمن قارشوسنك قورقو اظهار
 اینك نك ناچار بر قباحت سانالادر . شونك ایچوندك دشمن ایله صوغش
 آچیلسه ایرلر نك بارسیده برگه جیولوب صوغشقه کیتهلر . اوللرنی خا
 نونلر اداره ایتمکه باشلیلر ، اگر شونك صوغشقه بارماینچه یا که قاچوب
 فالغان ایر طابلسه خاتونلر هیچ قزغانماینچه آنی طایاق ایله قینیلر .
 بفرار اوز آره کورشکان وقتده بر برسینه قوللرینی بیرهلرده اورته
 بارماقلرینی ئله کتریشوب قوللرینی سلکهلر ، شول طریقچه ایدوب
 ایکی مرتبه اچقندر وب قویالر .

بر برسی حقنده یومشاق ویخشی طبیعتلی اولان نیغز خلقی یات
 کشیلر حقنده قاطی ، مرحمتسز و آچوچاندر . نیغزلر نك مجوسی اعتقاد
 لرینه کوره باشقه کشیلر (یات آدملر) حقنك ناموسسز بولورغه و خیانت
 ایتارگه یاریدر . شونك ایچونده نیغزلر یات بر کشیننی طالاوغه هر
 وقت حاضر بولونالر . آق توسده گی آدملر گه نیغزلر تیوشسز برگه
 کیلگان کشی کوزیله قاریلر و آنلردن قورقالر .

نیغزلر نك طشقی اعضالری پك اونکوندر . مثلا : کوز ایله کورو
 رتن ایله سیزو جهتنجه یاور و پالیلردن کوب آلدهلر . همده آق
 آدملر گه قاراغانده کوچلی ، جیتز وتوز ملیره کلر در ، لکن معنوی
 صفتلر جهتنجه نیغزلر یاور و پالمرغه قاراغانده قیاس قبول ایتمزك درجه

ده توباندرار . نیغزار کشی گه ایاررگه وباشقه سندن کورماکچی قیلنورغه پک اوستالردر . فقط کشیدن کور وب قیلنغان نرسه سنی اور لگندن بوتان تورلی گه ابلاندررگه ، یا که کورکان و ایشکان نرسه سی حقنده عقل و ذهن یوروتوب محاکمه ایتارگه وتورلی نرسه لرنک، حسابنه چغارغه برده بولدره آلایلر . شونک ایچونده نیغزلرنی هیچ بولمغان نرسه لرگه اشاندر ووی ینکلدر ، همده نیغزلرنک اوز لرندن مدنیتلی خلقلر لیله قاتناشدقلری وقت آنلرنک هیچ بر یخشی عادتلرنی آلا آلماینجه جیون ناچارلقلرنی غنه آلورینک سببی ده شولدر . مثلاً : نیغزلر آره سیننه یاور وپا عادتلرندن انک زیاده طارالغان نرسه ایسر وکلک اولوب وجودلرنی خراب، اوزلرنی هلاک ایتمکده در .

نیغزلر آق تنلی خلقنک معنوی صفتلر جهتنجه اوز لرندن اوستون ایدکنی اوزلریده اقرار ایتلر وبونیده توبانده یازیلحق اوشبو حکایه ایله ایضاح ایتلر . گویا انک باشده خدای اوچ آق آدم و اوچ قارا آدم یاراتمشده سوکندن شکایت ایتماسونلر ایچون یخشی لق ایله یمانلقنی قبول ایتارگه اوزلرینه اختیار بیرگان ویر اوستینه الوغ بر قار وپقه هم مهرلنگان برپا کیت قویولغان . خدای شول ایکی دن اوزلری تلاگان برسنی آلور ایچون انک اول قاره آدم لرگه رخصت بیرگان . قاره لر قار وپقه نک اچنک « هر نرسه ده بولور » دیه شونی آلعانلر . لیکن آچوب قاراغاج قا ر وپقه نک اچندن آلتون ، تیمر وباشقه معدن کیساکلری چقغان . آق آدملر اوز الوشلرینه قالغان پا کیتنی آچوب قاراسه لر آنک غی کاغد آنلرغه هر نرسه نی بلدرگان . شونک ایچونک آق آدملر عقللی بولوب قالغانلر . شوندن سوک خدای قاره لرنی اورمانک قالدرغان و آقلرنی دگز بوینه بیاروب کیمه لر باصارغه ، دگز ده یورورگه وباشقه مملکتلردن کیتروب طاوار ساتارغه اوگر تکان . ایشته بوندن آگلاشیلدرکه : نیغزارنک فکرینه کوره ، اگر قاره آدملر انک باشده قار وپقه نی آلماینجه پا کیتنی آغان بولسه لر بونلر دنیا ده انک برنچی خلق اوله جقلر ایمش !

نيغرلرنىڭ ھەر قىبىلەسىنىڭ دىيىپ ايتورلىك اسيرچىلىك عادتى ھىكم بۇر مۇكەددەر . ھىتى بىتون نيغر خەلقىنىڭ يار تىپىسى ايكىنچىسى بىر يار تىپىنىڭ اسير بولۇنمىقىدەدەر . صوغۇشلىرىدە اسير آلغانلارنىڭ ھەر قايسى قىلىقلىرىدا ساتىلە ھىدە كۆپ اچلىقلار سىببىلى نيغرلر اوز اوز رىبىنى قىل ايدوب ساتارغە مۇجبۇر بولالىر . بۇندە قىللىرىنىڭ ھاللىرىنىڭ مۇشكىللىرى . چۈنكى اياسى تىلاسىنى اوتۇرگەدە قوللىدىن كىلە ، آنىڭ بىچون ھىچ بىر جىزا بىرلىمى . كىرچە بىعضىلىرى اوزلىرىنىڭ قىللىرىنىڭ ھىقىدە ازمى كۆبىمى بىخىشى مەملىدە بولۇنۇرۇق آنلارنىڭ باشلىغە نىر اشللىرى اشلرگە كىنە مۇجبۇر ايتىسەلردە بىعض بىرلىرى قىللىرى ھىقىدە افرات درجەدە قاتى و شىققىتىسىز مەملىدە بولۇنۇپ غايت ظالمانە بىر سورتىدە آنلارغە اذا و جفا ايتەلر ھىم اوزلىرىنىڭ عىبادىتلىرى و قىتىنىدە بىعضا اونار و ھىتى يوزەر قىللىرى بىر يولى قىر بان ايدوب كىسەلر . اسير بىرلىن سودا ايتو اوللارنى دىنيانىڭ ھەر طرفىدە وار ايدى . بۇ كۆنكى كۆندە بۇ ناچار اش افرىقادىن باشقە ، دىنيانىڭ ھىچ بىر يىرنىدە قالمىنچە بىترلىدى . افرىقادە بۇ كۆنگى كۆندەدە واردر . بىعض بازار بىرنىدە اچىقنىڭ اچىق اسير تىجارتى ايتلە ، بىعضىلىرىدە ايسە ياوروبىلدىن قورقۇقلىرى اىچون ازمى كۆبىمى ياشرون سورتىدە اجرا ايتەلر . بۇ سودانى اجرا ايتوچىلر اڭ باشلىغە بىرلىدر . بۇ بىچارە آدملىرىنى بىعضا قولچە و قالاي تويىمە كىبى بىر طاقم يوق نىسەلرگە آلما شىدىروب بىرلى نيغر كىنازلىرىدىن آلالىر و بىعضا اوزلىرى اوتلى قوراللىرىغە قارشى صافلانۇرغە چارەللىرى بولماغان ، بىچارە خەلقلرنىڭ اوستىنىدە ھىجوم ايدەرك طوتوب آلوب اياق و قوللىرىنى زىنجىرايلىرىدە ساتارغە چىقارلىر . لىكن اسيرلىرىنى افرىقادىن باشقە بىرلىرگە چىقاروب ساتارغە ياوروباللىرى مەنە ايتىمىشلىرىدەر . ياوروباللىرىنىڭ پاراخودلىرى افرىقا بىرەسىنىدە كى دىگىزلىرىدە كۆزەدوب طورەدەر . اگىر اسير تىياگان

كیمه لرگه راست كلنه جك بولسه اول كیمه لرني طونار و بو اشني اجرا ايتوجيلرگه قاطي جزا بیره لر . شونك ايله برابر اسپر سودا گرلر ينگ وحشي صورته اولان شول هجوملرندن بعضا بتون ولايتلر خراب بولوب قالادر . انسانلر ايچون بوزه قاره سي اولان بو اسپر تجارتنی آفریقانگ اوزنده هم تماميله بترمك ايچون ياوروپاليلر هر نه قدر سعی و غيرت ايتسه لرده مطلوب درجه ده نتیجه سي كورليكا ني يوقدر ، یعنی آفریقانگ اچنده بو كونگي كونده ده اسپر تجارتنی زور صورته اجرا ايدلمكده در .

نیغزلىر اوز آره لرنگه آزمی كوبمی خلقلی بر چوق قبيله لرگه بولمكده اولوب بونلر بر برندن توس ، بوی ، قیافت ، تل و عرف عادت هم اصول معیشت ايله آیرلمقده درلر . آفریقا اورته لرنده بونلردن « جوجه لر » ديب يورتولمكده اولان بر قبيله واردركه بو یاری آرشون یاریم چاملر نده غنه اولوب باشلری غایت الوغ ، آياقاری اچككه طابا قارامشدر . بونلر يالگز آوجيلىق ايله كون كوره لر . نیغز قبيله لرینگه كوب قسمی بر طاقم واق كنازار طرفندن اداره اولنمقده اولوب بو كنازلقلر دائما بر بريله قانلی غوغالرده وقت كيچره لر . لکن بونلردن بعضیلری بايطاق مقدارده كوب خلقلی بر پادشاهلقده تشكيل ایلر . مثلا : قونغو ، سوقوتو ، آشانتي ، لیبه ریا ، داهوما حكومتلری بو جمله دندر . بو صوگخيسي یعنی داهوما حكو متی اوزینگ خاتون صالدا نلری ايله مشهور در . بونده صالدا نك اڭ معتبر قسمی اولان غوژار دیا خاتونلردن عبارتدر . باشقه مملكتلرده ايرلردن صايلانوب آلونا طورغان صالدا ت اورنينه بونده اڭ قوتلی و سلامت بدنلی قزلردن صايلاب آلوب شونلردن عادتگيچه صالدا ت و آفیتسر یاصیلر . بو خاتون صالدا تلر ملطقلر و مزاراقلر ايله قورا

توب كوسنجه تعليملىر اجرا ايتىلر و اوزار ينىك غايت درجه ده
رنگى و بهادر اولدقلرىقى كورساتىلر .

بو خاتون صالدا تلىر هر وقت تعليم و حركتلىر سببلى اوزار ينىك
ن و مهارتلىرىنى فوق العاده آرتدر غاچ شونك ايله افتخار ايدوب
زلىرىنى ايرلردن آرتق صانى باشلىلر . اگر شول خاتون صالدا تلىر
آرلارندن برسى ايكنچيسىنى قور قاقلىق يادكه يومشاقلىق ايله شلته
نىك ايستهسه اكارغه : « سن چن اير ايكانسن ايندى ! » ديدر ،
شول سوزنى ايشتو خورلىق صانالادر .

آفريقانىك عربلر ياكه يا وروپاليلر قول آستنده بولغان دگر
شلىرى بو يلرندن ايچرو طرفلرئنده گى مشهوررهك تجارنگاه شهرلرگه
نن وقت كاروانلر كيتهدر . بو كاروانلرئنده نيغولرگه : مامق مانيريا
ى ، تويمه لىر ، يالغان اينجولر ، قورالار ، كوزگى ، دارى
پورخ) كىبى يا وروپا معمولاتندن تورلى نرسه لىر ايلته لىر . بو
سەلرئى آنده : پالمامايى ، خرما ، چيكلوك ، قهوه ، ايمبير ،
پروچ ، فيل تشى ، دوه قوشينك قانا طلرى ، مامق ، سمىخ ، بالاوز ،
نون قومى ، باقر كىبى چى و اشلمكان نرسه لىرگه آلماشدره لىر .
روان آفريقانىك اچندن بو نرسه لىرئى دگر بوينه آلوب قايتقانندن
نىك پارا خودلرغه تياب دنيا نك هر طرفينه ايلته لىر . شوشى آفر
نرسه لىرئىك بايطاق غنه بر مقدارى ايكنچى و اوچنچى قوللر آرقلى
نىك روسيه مملكتئنده كيتريلهدر .

صوك

مترجم طرفندن :

آفریقا حقنده باشقه یرده کوریلن معلوماتدن بعضیلری :

آفریقا یرنک بش بولوکندن برسی اولوب زورلقجه آسیا ایله
 آمریقادن کچکنه اولدیغی جهته مذکور بش بولوکنک اوچنجیسی
 صانالمقدر. اسکی یونانیلر بو قطعه نیک یالکن شمال طرفنی بیلوب
 اک اول « لیبیا » اسمیه یاد ایتدیکلری حالده، سوکندن « آفریقه »
 تسمیه ایتمشلردر که بو اسم یونان تلنجه « صوقسز » یعنی اسسی
 مملکت دیمکدر. ایکنجی بر احتمال کوره « لیبیا » کلمه سی « بر بر »
 قوملرندن « لواتا » قومینک اسمندن آندیغی کبی « آفریقا » کلمه
 سیده تونس طرفلرنده ساکن بولنمش اولان بربرلردن « آفریقا »
 قومینک اسمندن آلمشدر. رومالیلر بو اسمنی باشلیجه اولارینک
 محاربلری اولان قارتاجلیلرک ساکن بولندقلری تونس طرفلرنده
 ویرمش اولدقلرندن عربلر دخی « آفریقه » نامنی او طرفلره حصر
 ایتمشلردی. بناء علیه اسکی عرب وسائر اسلام جغرافیونی آثارنده
 آفریقا اسمی موجود اولمایوب سوکندن یاوروپا تلملرندن آلمشدر.
 آفریقانک اهالیسی، جنسیت و دینلری: — آفریقا قطعه سینک
 کوب یرلری پک آز معلوم اولدیغندن و بعض بر یرلری بتونلای
 مجهول بولندیغندن خلقی نیک کوبمو ایدیکی پک آچیق معلوم دگل ایسه
 ده اورتتهجه بر حساب ایله ایکی یوز میلیون قدر تخمین اولنمقدردر.
 بو قطعه نیک اهالیسی اک باشلیجه ایکی قسمدن عبارت اولوب بری
 شمال طرفنده اولان « بربر » لر وایکنجیسی جنوب طرفنده اولان
 زنجیلردن عبارتدر. فقط سوکندن بو مملکت که چیتدن کوب تورلی
 یات خلقلر کلوب یرلشدکلری کبی بولنرک یرلی خلقلر ایله اوپله
 نوب قاتناشولرندن بعض بر « ملز » یعنی قاتناش جنسلر حاصل
 اولمشدر.

فهرست

صحیفه	صحیفه
۲۷۲ خط حقنده	۲۵۸ تفسیر
۲۷۷ مرآت علوم	۲۶۰ تفصیل ایمان
۲۸۰ احمد بای	۲۶۳ وصیه نبویه
۲۸۱ پیداغوغیا	۲۶۷ ایسرتکچ و آنک حقنده بولغان حدیثلر
۲۸۸ محررنک سفری	پیژانک آراقیدنده قاطیراق حرام
	بوئو احتمالی ۲۷۱

مجله ننگ قیمتی: | یلغه ۳ صوم.
| یارم یلغه ۱ صوم ♦ ۵ تین.

هر دانه سی ۱۲ تین .

آدریس: قزان ملا عالم جان.

یاکک: الدین والادب.

اداره اوز بورطمه اولی دن صونک ۳ دن ۶ غاچه یهوشلی کشی قبول ایدلور

اخطار

حاجیطرخان ولایتی قراسنایار ناحیه سی صحرا اهلندن قزاق ملاسی
شاه ولی بیک علی اوغلی ناک اون مسئله ده استفتاء قیلغان نامه سی
اداره مزگه ایرشدی *

وهم یدی صو ولایتی «لیپسا» عالمی ملا اسماعیل حمادزاده طرفندن
تاشکند مفتیلری امضا و مهر لر یله تأکید ایدلمش معامله ربویه توغریسنک
بولغان محضری ایرشدی هر قایوسینه محررنک سیاحتدن رجوعندن
صونکره تیوشلی روشده جواب یازلسه کerk *

Л 2016 / 3616 р/ф

Республиканский
музей книги
Национальная библиотека
№ 10446
цена

A2016

3616 p/d